

Hozonkai – fenomen ohranjanja ljudske glasbe in uprizoritvenih umetnosti na Japonskem: primer združenja *Kokiriko uta hozonkai* *

Klara HRVATIN **

Izvleček

Članek proučuje fenomen združenj *hozonkai* za ohranjanje ljudskih pesmi oz. ljudskih uprizoritvenih umetnosti, ki si prizadevajo ohraniti in prenašati japonske ljudske pesmi v »avtentični«, nespremenjeni obliki. Kot primer enega takšnih združenj in njegovega ravnanja z ljudskim glasbenim izročilom avtorica obravnava organizacijo in trenutne dejavnosti združenja *Kokiriko uta hozonkai* – ustanovljenega leta 1951 in zadolženega za ohranjanje in prenos pesne pesmi *Kagura mai*.

Ob upoštevanju Hughesovih splošnih značilnosti združenj kot osnove avtorica poudari skupne značilnosti, ki jih *Kokiriko uta hozonkai* deli z večino združenj, hkrati pa osvetli tudi njegove posebnosti. *Kokiriko uta hozonkai* ima močnejši koncept lokalnosti in ni povsem konservativen glede morebitnih sprememb v glasbi *Kagure mai* v prihodnosti. Raziskava o združenju *Kokiriko uta hozonkai* in njegovem »ohranjanju« *Kagure mai* zastavlja tudi vprašanje, ali *hozonkai* resnično prenaša starodavno različico pesmi *Kagura mai*?

Ključne besede: združenje za ohranjanje ljudske glasbe, *hozonkai*, *Kokiriko uta hozonkai*, *Kagura Mai*, *Kokiriko*, nesnovna kulturna dediščina

Hozonkai – The Phenomenon of Preserving Folk Music and Performing Arts in Japan: The Case of *Kokiriko uta hozonkai* Association

Abstract

The article closely examines the phenomenon of preservation societies or *hozonkai*, which strives to preserve Japanese folk songs and other folk performing arts in an authentic form or intact without change. As an example of *hozonkai*'s treatment of the folk song, it takes a closer look into organization and current activities of *Kokiriko uta hozonkai*; a *hozonkai*

* Pričujoči prispevek je nastal v okviru projekta *Vzhodnoazijske zbirke v Sloveniji: vpetost slovenskega prostora v globalno izmenjavo predmetov in idej z Vzhodno Azijo* (2018-2021) (št. J7-9429) in programske skupine *Azijski jeziki in kulture* (št. P6-0243), ki ju iz državnega proračuna financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS).

** Klara HRVATIN, lektorica in asistentka z doktoratom, Oddelek za azijske študije, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Elektronski naslov: klara.hrvatini@ff.uni-lj.si

formed in 1951 and in charge of preservation and transmission of song accompanied by dance *Kagura mai*.

Taking into consideration Hughes' general characteristics of *hozonkai* as a base, the author points out the commonly shared characteristics which *Kokiriko uta hozonkai* shares with most preservation societies, but at the same time also shows its particularities. *Kokiriko uta hozonkai* has a stronger concept of locality and it is not absolutely conservative with respect to possible changes to *Kagura mai* in the future. Moreover, the research on *Kokiriko uta hozonkai* and its treatment of *Kagura mai* raises questions to what extent *hozonkai* really transmits the ancient revived *Kagura mai*?

Keywords: preservation society, *hozonkai*, *Kokiriko uta hozonkai*, *Kagura mai*, *Kokiriko*, intangible cultural asset

Predstavitev združenj *hozonkai* in njihove zgodovine

Hozonkai (保存会) ali združenja za ohranitev ljudskih pesmi so Japoncem morada samoumevna, za tujca oziroma zunanjega opazovalca pa je lahko vpogled v delovanje teh organizacij naravnost osupljiv. Z opredeljevanjem združenja *hozonkai* so se ukvarjali predvsem strokovnjaki z zahoda. V Malmovi knjigi *Japonska glasba in glasbeni inštrumenti* (*Traditional Japanese Music and Musical Instruments*, prva izdaja l. 1959) lahko o njih preberemo nekaj vrstic. Opisuje jih kot združenja, »posvečena ‚pravilni‘ izvedbi točno določene pesmi« (Malm 2000, 262). Nettle v svoji knjigi *Zahodni vpliv na svetovno glasbo* (*The Western Impact on World Music*) *hozonkai* obravnava na dva različna načina. V prvi vrsti kot odziv na prihod zahodne glasbe, ko se je pojavila potreba po tem, da se starejšo glasbo loči od slednje in se jo na ta način ohrani (Nettl 1985, 125). Avtor poudari, da *hozonkai* glasbe ne poskuša le ohraniti, pač pa tudi obdržati v nespremenjeni obliki. Poleg tega Nettle tovrstne skupine vidi kot odraz posebnosti glasbene zgodovine Japoncev. Pri njih se namreč glasbene zvrsti med sabo ne mešajo, temveč se »novi materiali (...) pridružijo starim in z njimi soobstajajo, pri čemer stari ostanejo nespremenjeni« (ibid.).

Širšo in podrobnejšo razlago združenj *hozonkai* podaja David W. Hughes v svojem delu *Tradicionalna ljudska pesem v sodobni Japonski* (*Traditional Folk Song in Modern Japan*), kjer razišče in primerja različna združenja *hozonkai* in na koncu opredeli skupne značilnosti večine: gre za lokalne, neprofesionalne, nepridobitne organizacije, ki so v splošnem precej konservativne in jih sestavljajo pretežno starejši ljudje (Hughes 2008a, 222–23).

Združenja *hozonkai* so se začela pojavljati na začetku 20. stoletja oziroma v poznem obdobju Meiji (1968–1911). Beseda *hozon* (保存, ほぞん), ki pomeni »ohraniti«, se je sprva nanašala na ohranjanje snovnih predmetov, kot so kipi in stavbe. Leta 1897 je – kot prvi zakon, namenjen varstvu umetniških dragocenosti – začel

veljati Zakon o ohranjanju starih svetišč in templjev, ki je pozneje začel veljati tudi za uprizoritvene umetnosti (Hughes 2008a, 212–14). Uresničevanje/udejanjanje slednjega je podpirala vlada, pri združenjih pa je bila situacija precej drugačna. Specifične literature, ki bi obravnavala *hozonkai* kot celoto, še ni, zato je treba proučiti vsako združenje posebej. Hughes je prva takšna združenja zasledil v letu 1911, in sicer v mestu Ŷasugi v prefekturi Shimane (združenje *Ŷasugi-bushi hozonkai*), pa tudi na Hokaidu (združenje *Oiwake-bushi hozonkai*). Namen ustanavljanja teh združenj je bil ohranjanje in širitev pravilnega načina izvajanja lokalnih pesmi, obenem pa tudi reševanje pesmi pred »vulgarnostjo« (Hughes 2008a, 214) gejš.¹ Enak odnos so imela tudi poznejša združenja, na primer združenje *Iso-bushi hozonkai* iz leta 1947 in združenje *Kaigara-bushi hozonkai* iz let 1932/1933. Vendar pa v predvojnem obdobju združenj *hozonkai* ni bilo veliko. Finančna kriza Showa (昭和金融恐慌 *Shōwa Kin'yū Kyōkō*) in posledična recesija med letoma 1927–1931 ter vzpon militarizma so negativno vplivali na uprizoritvene umetnosti; številne so v tem času izginile (ibid., 215) oziroma so bile potisnjene v ozadje. Med drugim, ljudske pesmi takrat niso veljale za primerne, ker naj bi vojake spominjale na domači kraj in ljubezen. Nov val ustanavljanja združenj *hozonkai* se je začel po vojni, z ohranitvijo ljudske pesmi *Esashi oiwake* v 1957 ter ljudske pesmi in plesa *Ŷasugi-bushi* v 1977 (ibid.).

Hughes poudarja (2008a, 214–22), da je pri razvoju združenj *hozonkai* zanimiv njihov model poučevanja, ki se zgleduje po sistemu *iemoto*. Zdi se, da so imeli številni začetniki združenj *hozonkai* izkušnje s študijem tradicionalnih japonskih glasbenih/umetnostnih zvrsti in so zato predvidevali, da bodo z uporabo takšnega sistematičnega prenosa znanja dosegli, da bo enakega prestiža deležna tudi njihova lokalna pesem. Ustanavljanje združenj *hozonkai* se je širilo tudi zaradi intenzivnega proučevanja ljudskih pesmi. V petdesetih letih 20. stoletja se je z njimi ukvarjal zlasti Machida Kashō (1888–1981), ki je tudi sam spodbujal ljudi k oblikovanju združenj *hozonkai*. Pred njegovimi zgodnjimi raziskavami in zasebnimi gramofonskimi posnetki iz leta 1934 ljudske pesmi pravzaprav sploh niso bile deležne znanstvene obravnave. Svoj zbrani material je pozneje izročil japonski televizijski hiši NHK (*Nippon Hōsō Kyōkai*), ki je izdala *Antologijo japonskih ljudskih pesmi* (日本民謡大鑑, *Nihon Min'yō taikan*, 1944–1988).²

1 Gejše naj bi izvajale ljudske pesmi na »svoj« način, s spremljavo shamisen, s čimer naj bi jim dale drugačen značaj glede načina izvajanja (barve glasu), kot tudi samih besedil pesmi; to pa je bilo v nasprotju s preferencami puristov, ki se niso strinjali z odstopanji od ustaljenih oblik ter izvedb teh pesmi.

2 *Antologija japonskih ljudskih pesmi* v devetih delih (1944–88), ponovno izdana v letih 1992–94 z 90 zgoščenkami terenskih posnetkov, velja za najpomembnejši vir japonskih ljudskih pesmi. Pesmi so razvrščene glede na svojo funkcijo in vsaka je izčrpno opisana, vključno z družbenim kontekstom, v katerem so jo izvajali.

Združenja *hozonkai* in povojni fenomen ohranjanja ljudskih uprizoritvenih umetnosti

Na povojno stremljenje k ohranjanju tako ljudskih kot tudi tradicionalnih umetnosti,³ v katero kot kategorija spada tudi ljudska glasba, je mogoče gledati širše. Ne samo organizacija združenja *hozonkai* na prefekturnem nivoju – tudi druga vladna ravnanja imajo pomembno vlogo v tem »fenomenu ohranjanja«. Kot lahko vidimo v spodnji razpredelnici, ki v časovnem zaporedju prikazuje razvoj na področju ohranjanja ljudskih uprizoritvenih umetnosti, je bil v petdesetih letih 20. stoletja sprejet nov Zakon o varstvu kulturne dediščine. S tem zakonom so se nekatere od ljudskih uprizoritvenih umetnosti začele vpisovati v register Pomembne nesnovne kulturne dediščine (Jūyō mukei bunkazai hojisha 重要無形文化財保持者), kar je pomenilo, da je vlada začela določenim posameznikom ali skupinam, ki so bili nosilci ljudskih uprizoritvenih umetnosti, podeljevati naslov živega nacionalnega zaklada. S tem naslovom je oseba ali skupina postala upravičena do posebne zaščite in podpore. V opredelitvi nesnovne kulturne dediščine lahko preberemo, da ta vključuje »folkloro in legende, tradicionalno glasbo, gledališče in ples, svečanosti in festivale, povezane z življenjskim ciklom, tradicionalno zdravilstvo, npr. terapijo z zelišči, pa tudi tradicionalno rokodelstvo, kot npr. rezbarstvo, lončarstvo, barvanje tkanin in tkalstvo« (Kobinata 2007). V nasprotju s snovno kulturno dediščino, kamor spadajo zgodovinski spomeniki ali arheološke najdbe, so pri nesnovni kulturni dediščini »nosilci človeška telesa in duše, preko katerih se ta prenaša« (ibid.). V tem kontekstu je zanimivo tudi poimenovanje »živi nacionalni zaklad« (*ningen kokuhō* 人間国宝), ki ga vlada podeli določenim posameznikom, pa naj bodo to mojstri predstav *bunraku*, *kabuki* ali festivalov *matsuri* – na primer mojster shakuhachija, Gorō Yamaguchi (1933–1999), ali mojster bobna *taiko*, šintoistične glasbe in plesa *kagura* in drugih zvrsti, ki so del slavnosti festivalov (*matsuri* 祭り), Matsumoto Gennosuke (1924–), ali pa mojstri obrti (lesorez, izdelovanje papirja, lončarstvo). Ta naziv jim nalaga dolžnost ohranjati svoje veščine, tehnike in umetniški izraz nedotaknjene, nespremenjene in brez vplivov z zahoda.

Dve leti po uvedbi Zakona o varstvu kulturne dediščine je bil ustanovljen Tokijski nacionalni raziskovalni inštitut za kulturno dediščino. Imel je zelo pomembno vlogo pri izvajanju raziskav, katerih namen je bil zbirati informacije o ohranjanju

3 Japonske ljudske upodabljajoče umetnosti (*minzoku geinō*) so del širše skupine upodabljajočih umetnosti oziroma t. i. tradicionalnih upodabljajočih umetnosti (*dento geinō*). Izvajajo se na številnih ritualnih in sekularnih prireditvah po Japonski. Po klasifikaciji, ki jo je uvedel Yasuji Honda, in jo uporablja tudi Agencija za kulturne zadeve pri vpisovanju upodabljajočih umetnosti v register Pomembne nesnovne kulturne dediščine, jih v grobem delimo na glasbo, posvečeno bogovom (*kagura*), glasbo, povezano s poljedelskimi cikli (*dengaku*), glasbo oz. plese, značilne za (spektakularne) procesije (*furyū*), narativne oblike in prireditve ob praznovanjih (*katarimono/sbukufukugei*) ter oblike, izpeljane iz zahodnih odrskih prireditev. Za podrobnejšo razdelitev glej Lancashire 2011, 6–8.

umetniških del in zvrsti in s tem pomagati pri njihovem ohranjanju in promociji. Pozneje, leta 1968, je bila ustanovljena tudi Agencija za kulturne zadeve (*Bunka-chō* 文化庁) kot edina agencija, ki je za ohranjanje in promocijo ljudskih uprizoritvenih umetnosti skrbela na nacionalnem nivoju (ibid.).

Ob sprejetju zakona leta 1950 so bile vpeljane naslednje kategorije zaščitene vsebin: snovna kulturna dediščina (dela s področja likovne umetnosti, stavbe in drugi objekti), spomeniki, vključno z zgodovinskimi znamenitostmi, kraji s slikovitimi naravnimi znamenitostmi in pa na novo vpeljani koncept nesnovne kulturne dediščine, kot jo predstavljajo odrske umetnosti in glasba (Kakiuchi 2014, 4). Od takrat je bil zakon deležen več sprememb. Zdaj vključuje: 1) snovno kulturno dediščino, 2) nesnovno kulturno dediščino, 3) ljudsko kulturno dediščino, 4) spomenike, 5) kulturne krajine in 6) skupine stavb zgodovinskega pomena. Treba je omeniti, da poleg omenjenih zakon zdaj vključuje tudi poglavje *Tradicionalne tehnike za ohranjanje kulturne dediščine*, ki so bistvene za ohranjanje in konzerviranje omenjene kulturne dediščine, ter poglavje *Zakopana kulturna dediščina*.⁴

Združenja *honzonkai* v obliki nevladnih organizacij segajo v čas po drugi svetovni vojni, ko so ta združenja izvajala ljudske umetniške oblike in s tem skrbela za njihovo ohranjanje in promocijo. To, da so *honzonkai* nevladne organizacije, v pravnem smislu pomeni, da so jih ustanovili zasebniki ali organizacije brez podpore ali zastopanja s strani vlade.

Tabela 1: Kratka zgodovina prizadevanj za ohranitev ljudskih uprizoritvenih umetnosti in ustanovitev združenj honzonkai⁵

Leto	Dejavnosti za ohranitev ljudske uprizoritvene umetnosti
pred obdobjem Meiji	Uprizoritvene umetnosti cvetijo.
1879	Ustanovitev Oddelka za proučevanje glasbe (<i>Ongaku torishirabe gakari</i>) v okviru Ministrstva za izobraževanje.
	Začetki uvoza zahodne glasbe.
1887	<i>Ongaku torishirabe gakari</i> se preimenuje v <i>Tokyo ongaku gakko</i> (Narodna univerza likovne umetnosti in glasbe; od leta 1949 Fakulteta za glasbo). <ul style="list-style-type: none"> • Prevzame glavno vlogo pri promoviranju zahodne glasbe na Japonskem. • Tradicionalne/ljudske uprizoritvene umetnosti se zanemarja.

4 Od zgoraj omenjene kulturne dediščine se v nesnovno kulturno dediščino uvrščajo naslednje kategorije: 1. nesnovna kulturna dediščina, 2. nesnovna ljudska kulturna dediščina in 3. tradicionalne konservatorske tehnike. Več o tem v naslednjih virih: Agency for Cultural Affairs 2015, 2–3; Kakiuchi 2014, 7.

5 Zgodovinska razpredelnica je sestavljena iz povzetkov oz. skupkov različnih virov, kot so Kobinata 2007, Kakiuchi 2014, Agency for Cultural Affairs 2015.

Leto	Dejavnosti za ohranitev ljudske uprizoritvene umetnosti
po 2. svetovni vojni	<ul style="list-style-type: none"> • Ponovno se začne razmišljati o ohranjanju in promociji ljudskih uprizoritvenih umetnosti. • Vlada lahko podeli status nosilca tradicije. • Lokalne oblasti lahko izvajajo javne predstave.
1950, sprejetje <i>Zakona o varstvu kulturne dediščine</i>	Nekatere ljudske uprizoritvene umetnosti so razglašene za <i>pomembno nesnovno kulturno dediščino</i> in <i>živi nacionalni zaklad</i> .
1951	Začne se ustanavljanje združenj hozonkai na nivoju prefektur (oz. nevladnih organizacij za ohranjanje in promocijo ljudskih uprizoritvenih umetnosti).
1952	Tokijski nacionalni raziskovalni inštitut za kulturno dediščino; <ul style="list-style-type: none"> • proučevanje številnih vidikov uprizoritvenih umetnosti.
<i>Zakon o varstvu kulturne dediščine, amandma iz leta 1954</i>	Razširitev sistema na kategorijo Ljudski materiali; <ul style="list-style-type: none"> • ustanovitev sistema za označevanje <i>pomembnih snovnih ljudskih materialov</i>, ločeno od <i>snovne kulturne dediščine</i>.
<i>Zakon o varstvu kulturne dediščine, amandma iz leta 1968</i>	Oblikuje se <i>Bunkachō</i> – Agencija za kulturne zadeve; je edina agencija za ohranjanje in promocijo tradicionalnih/ljudskih uprizoritvenih umetnosti, ki deluje na državnem nivoju.
<i>Zakon o varstvu kulturne dediščine, amandma iz leta 1975</i>	Kategorija <i>Ljudska kulturna dediščina – ljudski materiali</i> je preimenovana v <i>Ljudska kulturna dediščina</i> ; <ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev sistema za označevanje <i>pomembne snovne ljudske kulturne dediščine</i> in <i>pomembne nesnovne ljudske kulturne dediščine</i>.
2001	Temeljni zakon za promocijo kulture in umetnosti; <ul style="list-style-type: none"> • promocija kulture in umetnosti.
<i>Zakon o varstvu kulturne dediščine, amandma iz leta 2004</i>	Širitev kategorije <i>Ljudska kulturna dediščina</i> ; <ul style="list-style-type: none"> • dodajo ji ljudske tehnike.

Združenje *Kokiriko uta hozonkai* in njegova vloga pri ohranjanju pesmi *Kagura mai*

Združenje *Kokiriko uta hozonkai*

Združenje *Kokiriko uta hozonkai* je zadolženo za ohranjanje plesne pesmi ob spremstvu inštrumenta *sasara* z imenom *Kokiriko uta* (筑子歌) in šintoistične obredne plesne pesmi *Kagura mai* (神楽舞). *Kokiriko* pomeni dobesedno »poljski ples«, ki so ga plesali v 13. in 14. stoletju v času sejansa in žetja riža ter ob drugih poljedelskih slavnostih, *uta* pa pomeni »pesem«. Kot že rečeno, se ljudje pridružijo plesu in petju pesmi *Kokiriko* ob glasnem spremstvu *sasare*, glasbenega inštrumenta iz bambusa (glej sliko 1), ki naj bi ga za izvajanje te pesmi uporabljali že v preteklosti. *Kagura mai* pa je pesem religioznih festivalov in obredov (glej sliko 12)⁶, ki so jo včasih peli tudi v obliki ljudske pesmi *Maimai*, in sicer ob določenih priložnostih, ko so fantje in dekleta, držeč se za roke,

6 *Kagura* je splošen izraz za šintoistično glasbo in ples, ki so ključni za ritualno versko prakso šintoizma. Dobesedno bi lahko izraz *kagura* prevedli kot »glasba bogov«. Lahko jo razdelimo na *mikaguro* (*kagura*, ki se izvaja na cesarskem dvoru), *okaguro* (*kagura* v državnih šintoističnih svetiščih) in *satokaguro* (*kagura* za dogodke v lokalnih šintoističnih svetiščih). Ne glede na različne zvrsti se navadno uporablja le ime *kagura*. V našem primeru spada *kagura* v okvir lokalnega festivala (*matsuri*), ki je značilen za kmetijske družbe pri obredih rodovitnosti, v katerih se letni časi praznujejo s

drug za drugim plesali v krogu; na ta način so nekateri dobili priložnost, da si izberejo partnerja in se poročijo.⁷ Danes se je religiozna vloga pesmi prepletla oz. nadgradila s folklornimi in turističnimi dogodki (glej sliko 4–5).

Obe pesmi, *Kokiriko* in *Kagura mai*, pa tudi, kot bomo videli, samo združenje, ki ju ohranja, izvirajo iz majhne vasi Kaminashi (上梨) v Gokayami (五箇山)⁸, v jugovzhodnem delu prefekture Toyama. Zlasti med lokalnimi festivali pesmi izvajajo v svetišču Hakusangū. Regija Gokayama je poznana po hišah v slogu *gasshō-zukuri* (合掌造り), dobesedno slogu »sklenjenih rok«, ki je razviden iz same strukture streh teh hiš v obliki visokih trikotnikov), še pomembnejši pa je njen sloves zakladnice ljudskih pesmi in plesov. Ena od zanimivih legend o tem kraju pravi, da so se v 12. stoletju na tem območju naselili pobegli bojovníki klana Taira, ki naj bi tja prinesli najstarejšo ljudsko pesem na Japonskem – zgoraj omenjeno pesem *Kokiriko uta* oziroma *Kokiriko-bushi* (筑子節).

Kokiriko uta hozonkai ali *Ecchū Gokayama kokiriko hozonkai* je leta 1951 (v 26. letu obdobja Shōwa) ustanovila skupina ljudi iz Kaminashija pod vodstvom g. Takachika Takakuwe. Je tudi del združenja petih združenj *hozonkai* v Gokayami, tako imenovanega Združenja združenj za ohranjanje pesmi in plesov za področje Echū Gokayame (Echū Gokayama Min'yō minbu hozondan rengokai 越中五箇山民謡民舞保存団連合会). Eno leto po ustanovitvi združenja *Kokiriko uta hozonkai* (1952) je radijski oddelek NHK po naročilu Komisije za varstvo kulturne dediščine posnel pesmi *Kokiriko* in *Kagura mai*. Od leta 1965 je *Kokiriko* ena od ljudskih pesmi, ki jih učijo v tretjem in četrtem razredu osnovne šole. Nazadnje je bila leta 1973 *Kokiriko* s pripadajočim plesom ter skupaj s *Kaguro mai* razglašena za nesnovno kulturno dediščino. Leta 1974 je Agencija za kulturne zadeve posnela zbirko dokumentarnih posnetkov *Kiroku eizōshū* (記録映像集), kjer lahko najdemo tudi prvi videoposnetek izvedbe pesmi *Kokiriko uta* in *Kagura mai*. Temu je sledila uvrstitev teh ljudskih pesmi na zgoščenke, kot je na primer *Ljudske pesmi iz Gokayame* (Gokayama no Min'yō 2002) idr. Vse različice na zgoraj omenjenih medijih je izvedlo združenje (glej sliko 12) *Kokiriko uta hozonkai*, katerega ime je sestavljeno iz osrednje pesmi *Kokiriko uta*, ki jo ohranja. V članku se bomo posvetili predvsem ohranjanju pesmi *Kagura mai*, obe pesmi, ki imata naziv nesnovne kulturne dediščine, pa navadno v »paru« izvajajo tudi na prireditvah.

---

praznovanjem rodovitnosti, blagoslavljanja ali prečiščevanja.

7 Izvor takšnih dogodkov je najverjetneje povezan s staro japonsko tradicijo, imenovano *utagaki*, ko so se mladi zbirali, peli, plesali in se spogledovali do jutranjega svita med glavnimi festivali (Nihon min'yō taikan, 226–29).

8 Z imenom Gokayama (五箇山) so prvotno poimenovali regijo petih dolin; Kaminashidan (上梨谷), Shimonashidan (下梨谷), Odan (小谷), Togadan (利賀谷) in Akaodan (赤尾谷). Od obdobja Meiji naprej je to skupen izraz za tri vasi, in sicer vasi Taira mura (平村), Kamitaira mura (上平村) in Toga mura (利賀村), ki administrativno spadajo v okrožje Higashitonami-gun (東砺波郡) prefekture Toyama (Misumi 1992, 2–3).

Kagura mai: klasifikacija in glasbene značilnosti⁹

Kagura mai je znana tudi pod imenom *Maimai* (まいまい). Sodeč po virih, ki omenjajo pesem *Maimai*, po informacijah o pesmi *Maimai* v *Antologiji japonskih ljudskih pesmi* in po izjavah ljudi iz Gokayame, se za isto pesem včasih uporablja ime *Kagura mai*, včasih pa *Maimai*; nič ne kaže na to, da bi bilo treba med tema dvema imenoma razlikovati. Ustno izročilo kaže, da je *Kagura mai* prvotno obstajala predvsem kot del *Maimai*, pozneje pa se je osamosvojila v obliki *kagure*, kot jo poznamo danes; ni sicer jasno, kdaj točno se je to zgodilo (*Nihon min'yō taikan* 226–29).

Po najbolj razširjeni klasifikaciji ljudskih pesmi *min'yō* (民謡)¹⁰ lahko *Kaguro mai* štejeemo za plesno pesem, ki spremlja *kaguro*. Nadalje, po Mamiyevi etnološki klasifikaciji, *Japonske ljudske pesmi – etnološka klasifikacija* (Mamiya 1998), je *Kagura mai* klasificirana kot pesem verskih festivalov in ceremonij, natančneje šintoistična obredna pesem. Glede na elemente kot so ples, rekviziti¹¹, kostumi¹² in religiozni podtoni, jo lahko klasificiramo tudi kot eno od zvrsti ljudske uprizoritvene umetnosti (*minzoku geinō* 民俗芸能).

Njene poglavitne glasbene značilnosti so glasbena lestvica oz. modus *ritsu*, tridelna oblika (A-B-A'), strofična oblika, kar pomeni da imajo vsi verzi besedila enako melodijo in glasbeno podlago, ter dvodobni takt. Vsi verzi besedila imajo enako število zlogov (sedem). Besedilo orisuje štiri letne čase. Rime, ki bi nas vodila od začetka do konca pesmi, ni. Vsak letni čas je predstavljen s simbolom oziroma elementom, ki se s tem letnim časom povezuje. V tretjem verzu pesmi *Kagura Mai* se, na primer, pojavi princesa jeseni, Tatsuta, pa tudi rdeče listje in jeleni – vse to so prispodobe jeseni:

9 Klasifikacija in glasbene značilnosti pesmi *Kagura mai* so povzete iz Hrvatín 2010, 112–14.

10 *Min'yō* (民謡) lahko prevedemo kot »ljudsko pesem«. Gre za neposredni japonski prevod iz nemškega izraza za ljudsko pesem *Volkslied*, ki se je začel uporabljati konec 19. stoletja, v času, ko se je začela Japonska zgedovati po zahodu. Japonci so pred tem navadno uporabljali različne izraze, med katerimi je bil najpreprostejši tisti, ki je zaobjemal širši spekter vokalne glasbe, med drugimi izraz *uta* ali pesem. *Min'yō* se navezujejo na določena kmečka opravila oziroma obrti in so se navadno pele ob opravljanju le-teh, nekatere so imele vlogo razvedrila, spremljave k plesu ali pa so bile vključene v verske običaje. Za natančnejšo razlago glej Hughes 2008, 14–19.

11 Pri plesu v rokah držijo pahljačo iz ciprese, pri čemer več pozornosti posvečajo »postankom in gibom, kot pa pretiranemu premikanju nog« (Ono, 45; Ecchū Gokayama no dentō). Prvotno je ples izvajala *miko-san* (巫女さん, šamanka oz. pomočnica v šintoističnem svetišču) (ibid.).

12 Kostum sestavljajo *nagaeboshi* (長烏帽子, visok klobuk iz svile in japonskega papirja), *suikan* (水干, zgornji bel kimono) in *hibakama* (緋袴, živordeče deljeno krilo). Obleka je podobna dvornim oblačilom iz obdobja Heian (794–1185). Lasje plesalke visijo zadaj izpod klobuka in so povezani z živordečim trakom. V svetišču nosijo nogavice *tabi* (足袋, bele, ločene pri palcu, ki se jih navadno uporablja tako pri ljudskih kot tudi tradicionalnih uprizoritvenih umetnostih), ki se običajno uporabljajo tudi pri ceremonijah.

秋は龍田姫峰山越えて候ばへ、
山の紅葉も、鹿も啼き向ふ候ばへ

Aki wa Tatsuta hime (na),
mine yama koete (sōrabae),
yama no kōyō mo (na),
shika mo naki mukafu (sōrabae).

Jeseni
je princesa Tatsuta odšla
čez vrh gore.
V rdečem jesenskem listju na gori
se oglašajo jeleni.

Flute

KAGURA MAI

*Transkripcija pesmi Kagura Mai, del za flavto shinobue*¹³

13 Transkripcija je zapisana po 1. zvočnem zapisu pesmi iz leta 1952. Spisana je bila v študiju skladatelja (in vodje pihalnih orkestrrov) Josipa Grgasoviča. Instrumenti, uporabljeni v *kaguri*, so približani zahodnim instrumentom, in sicer japonska flauta *shinobue* njeni zahodni različici ter bambusove paličice *kokiriko no take* paličkam.

Glasbo, ki spremlja to pesem, izvaja majhna skupina glasbenikov *hayashi*, ki običajno igrajo na naslednja glasbila: boben *taiko* ali *hiradaiko* (太鼓 ali 平太鼓; boben, po katerem se bobna s palico), flavta *fue* (笛) ali *shinobue* (篠笛), par majhnih bakrenih činel *dōbyōshi* (銅拍子) in strgalo *bōzasara* (棒ザサラ), imenovano tudi *surizasara* (摺りザサラ). V izvedbi *Kagure mai*, posneti leta 1951, je slišati tudi tako imenovani *kokiriko no take* (筑子の竹). To je bil običajno inštrument uličnih glasbenikov, izdelan iz dveh bambusovih vršičkov (velikosti 22,5 x 1–1,5 cm), igra pa se ga s konicami prstov, tako da se vršička obrača in udarja drug ob drugega na njihovih koncih.

KAGURA MAI

10

21

32

43

54

30

*Transkripcija pesmi Kagura Mai, del za bambusove palčke kokiriko no take*¹⁴

14 Glej opombo 13.

Hughesova karakterizacija združenj *hozonkai* in združenje *Kokiriko uta hozonkai*

Na podlagi proučevanja različnih združenj *hozonkai* je Hughes formuliral splošno »podobo« teh organizacij; če na kratko povzamemo, so večini združenj *hozonkai* skupne naslednje značilnosti:

1. So lokalne organizacije, namenjene ohranjanju lokalnih pesmi. Običajno se identificirajo z določeno vasjo, krajem ali delom mesta.
2. So amaterske skupine, ki niso osredotočene na materialne koristi. Resda včasih obstajajo tudi izjeme.
3. Nagnjene so h konservativizmu in se upirajo spremembam v glasbi, besedilu, plesu, kostumih itn., čeprav so izjeme tudi na tem področju. Ko dejansko pride do sprememb, želijo imeti nad njimi nadzor. Na tej točki utegne priti do konflikta med združenji *hozonkai* in profesionalnimi urbanimi izvajalci.
4. Člani so pogosto zelo stari. Številna združenja *hozonkai* so bila osnovana v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja z namenom obujanja vašeke tradicije, ki je zamrla v tridesetih in štiridesetih letih 20. stoletja. Učitelji so zato običajno precej stari. Kot je bilo že omenjeno, [...] je mlajše generacije težko navdušiti nad lokalnimi ljudskimi pesmimi. Veliko lažje jih je privabiti, če je zraven še živahen ples.
5. Člani pogosto upajo, da bo njihova priljubljena pesem (ali več pesmi) dosegla vidnost na nacionalni ravni. [...] Hkrati pa se velikokrat pritožujejo nad tem, kako neizogibno je, da profesionalni izvajalci njihove pesmi na takšen ali drugačen način spremenijo (Hughes 2008a, 222–23).

Z vidika zgoraj omenjenih skupnih značilnosti združenj *hozonkai* bo predstavljena organizacija *Kokiriko uta hozonkai*.

Gre za lokalne organizacije, namenjene ohranjanju lokalnih pesmi. Običajno se identificirajo z določeno vasjo, krajem ali delom mesta.

Z vidika prve značilnosti združenj po Hughesu je *Kokiriko uta hozonkai* lokalna organizacija, ki si prizadeva za ohranjanje lokalnih pesmi in plesov. Lokalno v tem primeru pomeni, da vsi njeni člani pripadajo približno sto prebivalcem vasi Kaminashi Tairamura; med seboj se poznajo, živijo drug poleg drugega in imajo staro in lepo navado sovaščane obiskovati osebno, namesto da bi uporabili telefon ali druge posredne načine komunikacije. Srečanja članov *hozonkai* se odvijajo običajno v hiši katerega od članov. Njihovo organizacijo in dejavnosti sponzorirajo pretežno člani sami in vaščani.

Sliki 1 in 2: Festival *Kokiriko* prirejajo 25. in 26. septembra. Obiskovalci se preizkusijo v plesu z inštrumentom *sasara*. (Vir: Klara Hrvatin)

Slike 3, 4 in 5: *Kagura mai* se med festivalom *Kokiriko* izvaja dvakrat: ob daritvi v svetišču Hacusangu in na odru med večerno predstavo. (Vir: Klara Hrvatin)

Slike 6–12: Pomladanski festival: po koncu levjega plesa *shishi mai* in procesije, s katero se daritev prinese v svetišče Hakusangu, se *Kaguro mai* izvede v svetišču; občinstvo sestavljajo lokalni ljudje. (Vir: Klara Hrvatin)

Slika 13: Upošteevajoč legendo, po kateri so rojstni kraj *Kagure mai* poselili pobegli bojevniklana Taira, je združenje *Kokiriko uta hozonkai* privzelo kostume v slogu 12. stoletja. Na fotografiji zgoraj (slika 12) lahko vidimo običajni razpored glasbil, od leve proti desni: *taiko*, *shinobue*, pevec, nato pa sledita *bōzasara* in *dōbyōshi*. Na fotografiji je izvajalec na glasbilo *bōzasara* ali *surizasara*. (Vir: Klara Hrvatin)

Pojem »lokalnosti« ima v tej regiji še en poseben vidik. Kraj, obkrožen s strmimi gorskimi pobočji, pozimi pa pokrit z globoko snežno odejo, je dolgo slovel kot nekakšna skrita oziroma neraziskana vas. Te okoliščine so se začele spreminjati leta 1930, ko se je začela gradnja cest in jezov ter električne napeljave. Šele razmema pozno, v času od izgradnje tunela leta 1984 in nazadnje z gradnjo avtocestne povezave leta 2001 (五箇山インターチェンジ), so kraj povezali s sosesčino in mesti, kot so Toyama, Kanazawa in druga (Misumi 1992, 2–3). Prav tako je k prepoznavnosti pripomogla razglasitev nekaj krajev v regiji za kulturno dediščino v letu 1995. Na ta način se je regija počasi odprla v svet in se povezala s preostalim delom države. To je tudi eden od pomembnejših razlogov, zakaj se tukajšnje ljudske pesmi še naprej prenašajo znotraj vasi in zakaj so ostale na nek način nedotaknjene od zunanjih vplivov (*Sasara wa mado* 2008). Združenje se torej izrazito identificira s svojo lokacijo.

Ga. Yamazaki, katere družina ima pomembno vlogo pri ohranjanju ljudskih pesmi in drugih živečih tradicij v regiji in ki je poleg tega tudi zaposlena v turističnem informacijskem centru v Gokayami ter ima o ljudskih pesmih Gokayame veliko neprecenljivega znanja, pove, da so se v preteklosti prebivalci vasi Kaminashi pozimi znašli v objemu s snegom pobeljenih gora in tako preživeli zimo kot »medvedje med svojim zimskim spanjem v brlogih« (Yamazaki, osebno sporočilo avtorici 31. julija 2007). Takrat ni bilo slavnosti ali plesov; dneve so preživljali v hišah, pokritih s snegom. Ko se je ta končno stalil, so lahko ponovno obiskali sosede, včasih so koga našli tudi mrtvega, saj je nekaterim čez zimo zmanjkalo hrane. Obenem so se številni ljudje, ki so delali v oddaljenih krajih, spomladi vrnil domov (ibid.). Te zgodbe so med ljudmi še vedno prisotne in na njih temelji pomen spomladanskega festivala *Haru matsuri* (glej slike 6–12), ki poteka od 26. do 27. aprila in je posebnega pomena za prebivalce Kaminashija. V nasprotju s festivalom *Kokiriko* je ta slavnost lokalne in ne turistične narave.

Kot regija, ki je dobro znana po hišah v slogu *gasshō-zukuri*, h katerimi privabljajo turisti, poskušajo prebivalci teh krajev opozoriti nase in obuditi tudi ljudske običaje. Ti dve posebnosti se lepo dopolnjujeta in sta glavna turistična atrakcija; odražata kraj, iz katerega izvirata, in kažeta na izrazito krajevno pripadnost.

Skupine so amaterske in niso osredotočene na materialne koristi. Čeprav včasih obstajajo tudi izjeme.

Vsi člani so samouki, ki namenijo veliko prostega časa aktivnostim združenja *hozonkai*. Ne posvečajo se mu z namenom koristi ali dobička, ampak je bolj pomemben namen, da bi bil *hozonkai* čim bolj prepoznaven in spoštovan s strani obiskovalcev oziroma da bi imel boljši ugled v regiji. Če sploh, *hozonkai* lahko pridobi nekaj financ iz naslednjih virov:

1. Aktivnosti, posvečene privabljanju turistov (kot turistična atrakcija): za jesenski festival *Kokiriko* združenje *hozonkai* širši publiki predstavi pesmi *Kokiriko uta* in *Kagura mai* (glej slike 3–5). Na festivalu najprej predstavijo pesem *Kagura mai*. Ta se kot sakralni ples odpleše potem, ko se darovanje bogovom v svetišču zaključi. Plesalka skupaj z glasbo nastopi obrnjena proti oltarju, pred slovesno pripravljeno in blagoslovljeno hrano, ki je položena na mala lesena stojala. Isti dan zvečer lahko pesem *Kagura mai* ponovno slišimo. Tokrat ne v povezavi s sakralno vlogo same pesmi in plesa, kot smo jo lahko videli v svetišču, ampak odrske izvedbe v obliki skrbno organiziranega kulturnega dogodka. Ta, drugi del festivala je usmerjen bolj k privabljanju tako gostov iz sosednjih bližnjih regij kot tudi turistov od daleč. Ker je tu *Kagura mai* predstavljena bolj spektakularno, jo izvede več nastopajočih kot v svetišču: še ena plesalka in še en pevec (glej sliko 4).¹⁵
2. Nastopi združenj *hozonkai* po Japonski in v tujini – *hozonkai* je večkrat povabljen na gostovanja v različne kraje na Japonskem in v tujini (Amerika, Honolulu, Koreja, Rusija itn.) – sicer prinesejo nekaj prihodka organizaciji, vendar si v večini primerov krijejo stroške potovanja in druge izdatke kar sami.
3. Izdelovanje instrumentov (aktivnost »izdelovanja instrumentov« je bila znana tako v preteklosti kot sedanjosti) je eden glavnih poklicev v vasi Kaminashi in sosednji vasi Tamukae. Vse pogostejše so tudi delavnice izdelovanja instrumenta *sasara*, ki se jih obiskovalci lahko udeležijo, prav tako pa se je v zadnjem času povečalo število video vsebin z napotki za izdelavo oz. igranje nanje.

Nagnjene so h konservativizmu in se upirajo spremembam v glasbi, besedilu, plesu, kostumih itn., čeprav so izjeme tudi na tem področju. Ko dejansko pride do sprememb, želijo imeti nad njimi nadzor. Na tej točki utegne priti do konflikta med združenji hozonkai in profesionalnimi urbani izvajalci.

Tabela 2 prikazuje vire *Kagure mai* v obdobju več kot šestdesetih let, od njene prve izvedbe leta 1952 do sedanjih posnetkov. Razvidno je, da je vse oblike ohranjanja pesmi in plesa *Kagura mai* izvedlo združenje *Kokiriko uta hozonkai*. Iz analize zbranih podatkov o pesmi *Kagura mai*¹⁶ lahko zaključimo, da se je skozi leta pesem standardizirala – bodisi glede glasbil, oblike ali ritma. Kar se tiče same funkcije pesmi, so po drugi strani vidne spremembe v njeni uporabi; njena funkcija ljudske upodablajoče umetnosti se prepleta s turističnimi in

15 Poleg *Kokiriko uta hozonkai* se je na odru predstavilo še pet združenj (od tega štiri ohranjajo ljudske pesmi iz regije Gokayama), vse s svojimi lokalnimi pesmimi in plesi. To so *Osayobushiya hozonkai* (小谷麦屋節保存会), *Ecchū Gokayama Mugiya-busi hozonkai* (越中五箇山麦屋節保存会), *Ecchū Gokayama min'yō hozonkai* (越中五箇山民謡保存会), *Ecchū Yaoowara hozonkai* (越中八尾おわら保存会), *Ecchū Gokayama Kokiriko uta hozonkai* (越中五箇山こきりこ唄保存会).

16 O sami analizi več v Hrvatini 2010.

folklornimi dogodki. Postala je del odrskega nastopa ali tako imenovane odrske ljudske pesmi (*sutēji min'yō*).

Tabela 2: Primerjava dokumentacije o načinu ohranjanja *Kagure mai* od 1952 leta do danes

Predstavniki virov	Namen	Pevci in glasbila	Ples	Prostor	Način ohranitve
Antologija japonskih ljudskih pesmi (1952) (日本民謡大鑑) <i>Kokiriko uta hozonkai</i>	zbiranje ljudskega blaga s strani NHK	pevec, flavti (2), male bakrene činele, boben <i>taiko</i> , bambusove palčke <i>kokiriko no take</i> (1. verz)	/	Gokayama	transkripcija ◇ avdio (CD) opisni vir
<i>Ecchū Gokayama Min'yō minbu hozondan rengōkai</i> (1974) (越中五箇山民謡民舞保存団連合会) <i>Kokiriko uta hozonkai</i>	30. obletnica združenja	pevca (2), flavti (2), male bakrene činele, boben <i>taiko</i> , strgalo <i>bōzasara</i> (3. in 4. verz)	dve plesalki	Gokayama	◇ DVD
<i>Ljudske pesmi iz Gokayame</i> (2002) (五箇山の民謡, Gokayama no min'yō) <i>Kokiriko uta hozonkai</i>		pevec, flavta, male bakrene činele, boben <i>taiko</i> , strgalo <i>bōzasara</i> (1. in 2. verz)			◇ avdio (CD)
<i>Kokiriko matsuri</i> (2007) <i>Kokiriko uta hozonkai</i>	a) del festivala b) turistična atrakcija	pevec (1), flavta (1), male bakrene činele, boben <i>taiko</i> , strgalo <i>bōzasara</i> (1. in 3. verz) pevec (2), flavta (2), male bakrene činele, boben <i>taiko</i> , strgalo <i>bōzasara</i> (1. in 3. verz)	ena plesalka tri plesalke	Gokayama	◇ video posnetek
<i>Kokiriko uta hozonkai (Haru matsuri)</i> (2008) <i>Kokiriko uta hozonkai</i>	del festivala	pevec (1), flavta (1), male bakrene činele, boben <i>taiko</i> , strgalo <i>bōzasara</i> (1. in 2. verz)	ena plesalka	Gokayama	◇ video posnetek

Na začetku delovanja je *Kokiriko uta hozonkai* določil, katero pesem, besedilo, ples in izvedbeni kostum bo ohranjal. Pravila združenja *hozonkai* določajo, da mora

ohranjati pesmi v takšni obliki, kot so bile prenesene od prednikov izvajalcev. Vaščani se zavedajo, da mora biti pesem ohranjena v avtentični obliki ali »zaprto brez sprememb« (kar avtorica tega članka imenuje koncept »zaprte škatle«¹⁷), čeprav je težko oz. skoraj nemogoče peti pesem na enak način, kot so se je naučili od svojih predhodnikov. Vodja urada združenja Iwasaki Kihei pravi, da je to v protislovju s samim ohranjanjem pesmi, saj »omejuje oz. ubije pesem« (Iwasaki Kihei, v pogovoru z avtorico, april 2008). Zelo rad bi, da bi se pravila združenja spremenila, tako da ne bi izvajali pesmi »le na določen način« (ibid.). Poudaril je tudi, da je pesem v vsakem primeru, če želijo ali ne, izpostavljena določenim spremembam.¹⁸

Člani so pogosto zelo stari.

Številna združenja *hozonkai* so bila osnovana v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja z namenom obuditi vaško tradicijo, ki je zamrla v tridesetih in štiridesetih letih 20. stoletja. Učitelji so zato običajno precej stari. Mlajše generacije je težko navdušiti nad lokalnimi ljudskimi pesmimi. Veliko lažje jih je privabiti, če je zraven še živahen ples.

Člani združenja *Kokiriko uta hozonkai* so starejši. Če se ozremo v zgodovino njegovih predsednikov (Mr. Takakuwa je bil leta 1951 imenovan kot prvi predsednik) kot tudi članov upravnega odbora, so vsi starejši in skoraj v vseh primerih nastopijo funkcijo predsednika v poznejših letih. Čeprav po besedah Kunitake Ōseija, ki je nedavno postal novi predsednik združenja, mladi prav tako zavzeto delujejo in pomagajo v okviru združenja (*Sasara wa mado* 2008). Preseneča tudi dejstvo, da populacija v vasici Kaminashi po besedah vaščanov v zadnjih časih narašča, kar pomeni, da se bo tradicija združenja *hozonkai* lahko nadaljevala tudi z mlajšimi generacijami.

Združenje *Kokiriko uta hozonkai* je bilo ustanovljeno, da bi obudilo tradicijo vasice, ki je poniknila v preteklosti. V viru *Kokiriko: Njegov izvor in zgodovina* (*Kokiriko* 2002), ki natančno opisuje začetke in delovanje združenja, je zapisano, da naj bi pesem in ples *Kokiriko* obstajala že 1400 let. Ko naj bi že skoraj poniknila v pozabo, naj bi pesnik Saijō Jaso (西条八十, 1892–1970) po naročilu časopisne družbe Ōsaka Mainichi leta 1930 obiskal Gokayamo in spraševal po pesmi. Zanj naj bi slišal iz dela *Skrivnostne zgodbe severnih dežel* (奇談北国巡杖記, *Kidan hōkoku junjōki*) Yanagite Kunia, začetnika japonske etnologije (*Kokiriko* 2002). Ker pesmi nihče ni poznal, se je poslovil brez kakršnihkoli informacij. Pozneje je ugotovil, da veliko ljudi pozna to pesem, vendar ne pod imenom *Kokiriko*. Čez nekaj časa je eden od vaščanov iz vasi Kaminashi,

17 Več v Hrvatin 2010.

18 Intervju je bil opravljen na njegovem domu (vasica Kaminashi Tairamura, 27. aprila 2008). Tam ima poleg male trgovine s tōfujem in sakejem malo pisarno, kjer hrani dokumente o združenju *hozonkai*.

Takakuwa Takachika (高桑敬親), slišal zgodbo in začel raziskovati pesem *Kokiriko*. Imel naj bi zelo pomembno vlogo pri obujanju plesa in pesmi *Kokiriko* (*Kokiriko* 2002, 14–16). Zanimivo je tudi dejstvo, da je bil Takakuwa Takachika prvi predsednik združenja *Kokiriko uta hozonkai* ob njegovi ustanovitvi leta 1951 in mu je predsedoval prvih enaindvajset let.

Tudi *Kagura mai* ima nejasno zgodovino. V *Antologiji japonskih ljudskih pesmi* je zelo skromno opisana, izvajali naj bi jo pod imenom *Maimai*. Glede na pričevanja tako ljudi kot tudi odgovornih za *hozonkai*, obstaja o samem prenosu pesmi *Kagura mai* premalo informacij. Gospa Yamazaki razloži, da *Maimai* izvajajo med festivali in slavnostmi (na primer na zabavi, ki sledi poroki: stari in mladi, moški in ženske se vsi vrtijo v krogu), vendar je znana kot pesem *Osayo-bushi*. Natančneje: po drugi svetovni vojni naj bi ljudje začeli peti besedilo *Osayo-bushi* z melodijo *Maimai*. Ljudje, ki poznajo besedilo *Maimai*, so zdaj že izjemno redki. Sprva naj bi ga poznalo 40–50 ljudi, danes pa kvečjemu 10–20. Poleg tega se na *Maimai* z melodijo *Kagure mai* skoraj več ne pleše (Yamazaki, e-pošta avtorici, 31. julija 2007).

Zanimivi so tudi komentarji Iwasakija, ki zatrjuje oz. odkriva, da je *Maimai* postala *Osayo-bushi*, za katero skrbi drugo združenje, medtem ko naj bi pesem *Kagura mai* preprosto ustvaril Takakuwa, zanjo priredil besedilo (vse razen prve kitice) in ji dodal tudi glasbila, ki naj jih v osnovi ne bi bilo. Kot takšna naj ne bi imela več nobenih podobnostih ali povezav z *Maimai*, tako da jo kot član združenja zelo nerad izvaja (v pogovoru z avtorico, april 2008).

Verjetno ni vse tako preprosto, kot se sliši. Iwasaki je mnenja (*ibid.*), da nekaj v tej zgodbi manjka oziroma bi terjalo nadaljnje raziskave. Predvsem ostaja nejasno, kako se je stara tradicija (ljudska pesem *Kokiriko* in *Kagura mai* kot tudi njeni prevzeti kostumi) prenesla v sedanost. To vprašanje je povezano z verjetnostjo, da *hozonkai* do neke mere ne prenaša starodavno oživljene pesmi *Kagura mai* in *Kokiriko uta*, ampak namesto te kaže na možnost primera »izumljene tradicije«. ¹⁹

Člani pogosto upajo, da bo njihova priljubljena pesem (ali več pesmi) dosegla vidnost na nacionalni ravni. Hkrati pa se člani velikokrat pritožujejo nad tem, kako neizogibno je, da profesionalni izvajalci njihove pesmi na takšen ali drugačen način spremenijo.

Člani stremijo k slovesu svoje pesmi in tekmujejo s prepoznavnostjo združenj *hozonkai* v svoji okolici. Tako kot na svoje nastope na Japonskem (kjer

19 Tu se avtorica sklicuje na pojem »izmišljene tradicije« (Hobsbawm 1983, 1) iz dela *Invented traditions*, v katerem je pojasnjeno, da se za večino starih tradicij (ali tistih, ki se imajo za stare) pogosto izkaže, da so po svojem izvoru mlajše in lahko tudi izumljen konstrukt.

nastopajo na dogodkih, kot so državna srečanja ljudskih pesmi in plesov, ki jih producira NHK, Festival domačih pesmi (*Furusato no uta matsuri*) ali Venček ljudskih pesmi (*Min'yō baraeti*), Festival ljudskih pesmi in plesov iz Gokayame itn.), so ponosni tudi na nastope na drugih celinah. Predvsem leta 1974 so se pogosto udeležili mednarodnih prireditev v Ameriki (Philadelphia, Denver, Los Angeles, San Francisco) in na Havajih ter v naslednjih letih tudi v Koreji in Rusiji (Kokiriko 2002, 14–16), kar tudi potrjuje slednjo značilnost Hughesove opredelitve.

Gospod Iwasaki ni bil navdušen nad priredbo pesmi *Kagura mai* (priredbi za klavir in glas skladatelja Mamiye Michia²⁰) in je trdil, da je izvedba, ki jo izvaja *hozonkai*, veliko boljša. Prav tako ga je zanimalo, ali je v zbirki še kakšna pesem, ki jo prav tako izvaja katero od združenj *hozonkai* (Iwasaki Kihei, v pogovoru z avtorico, april 2008).

Posebnosti združenja *Kokiriko uta hozonkai*

Združenje *Kokiriko uta hozonkai* ustreza sliki značilnosti združenj *hozonkai*, kot jih opredeli Hughes, kaže pa tudi na posebnosti. Z drugimi besedami, združenje *Kokiriko uta hozonkai* je resnično »lokalna organizacija z maloštevilnimi člani, ki niso profesionalci ali materialno usmerjeni in imajo v splošnem precej konservativen odnos do glasbe, ki jo ohranjajo« (Hughes 2008a), vseeno pa so vidna odstopanja v tem združenju, po katerih se razlikuje od generične slike opredelitve združenj, kot jih je podal Hughes. Odstopanja so:

1. Izrazit koncept lokalnosti: Seveda je ena od značilnosti združenja *Kokiriko uta hozonkai* pripadnost lokalnosti oz. domačemu kraju (t. i. koncept »*furusato*«), kot je to v primeru večine združenj *hozonkai*. Kar je pri tem treba poudariti, je dejstvo, da je glede na dolgo zgodovino izolacije vasice Kaminashi iz Tairamure zaradi njene geografske lege koncept lokalno osnovanega združenja močnejši kot v drugih združenjih *hozonkai*.

2. Prizadevanje za spremembe: Čeprav združenje *Kokiriko uta hozonkai* spoštuje direktivo zakona o varstvu kulturne dediščine, v svojih pogledih ni popolnoma konservativen. Pravzaprav člani združenja želijo, da se zakon v prihodnosti revidira tako, da bo dovoljeval več kot samo ohranjanje same pesmi.

Prav tako zanimivo oz. kontradiktorno je dejstvo, da se v okviru standardizacije (bodisi oblike, ritma, teksta, njenih instrumentov itn.), s katero se glede na zakon združenje trudi ohranjati pesmi *Kokiriko* in *Kagura mai*, pesem še vedno prenaša ustno. Nikakor ni smiselno vztrajati, da mora biti ljudska pesem, ki se prenaša

20 Za podrobnosti glej Hrvatin in Ito 2009.

ustno, zapeta v »fiksirani« obliki. Poleg tega lahko pesem *Kagura Mai* izvaja (ter ohranja) samo združenje *Kokiriko uta hozonkai* in ne sme biti peta na drugačen način, kot ga določa samo združenje.

3. Vprašljivo »prenašanje kulture«: Ta točka ni neposredno povezana s Hughe-sovimi značilnostmi združenj, ampak kaže na nove poteze združenja *Kokiriko uta hozonkai*. Povezana je z mislijo, da združenje *Kokiriko uta hozonkai* ne prenaša starodavne oživitve pesmi *Kagura mai* (in *Kokiriko uta*), ampak namesto te kaže na možnost prenašanja t. i. »izumljene tradicije«. Do osvetlitev tega vprašanja prenosa starodavne tradicije je prišlo v intervjuju z vodjo urada združenja Iwasakijem, sledimo pa mu lahko tako v zgodovinskih zapisih kot tudi v študijah o združenjih *hozonkai*.

Literatura

- Agency for Cultural Affairs. 2015. *Cultural Properties for Future Generations: Outline of the Cultural Administration of Japan*. Tokyo: Cultural Properties Department. Dostop 23. avgust 2018. http://www.bunka.go.jp/english/report/publication/pdf/pamphlet_en_03_ver04.pdf.
- Ecchū Gokayama Kokiriko uta kiroku* 越中五ヶ山筑子唄記録 (*Zapisi o pesmi Kokiriko uta iz Ecchū Gokayame*). 1974. Kaminashi: Ecchū Gokayama Kokiriko Uta Hozonaki.
- Ecchū Gokayama no Dentō Geinō no Chōsa* 越中五箇山の伝統芸能の調査 (*Raziskava o tradicionalnih uprizoritvenih umetnosti v Ecchū Gokayami*). 1993. Tokyo: Meiji daigaku Ōkuma seminar.
- Embree, F. John. 1944. *Japanese Peasant Songs*. Virginia: William Byrd Press.
- Fujita, Takanori. 2002. »Continuity and Authenticity in Traditional Japanese Music.« V *The Garland Encyclopedia of World Music*, zv. 7, uredili Robert C. Provine, Yosihiko Tokumaru in J. Lawrence Witzleben, 767–72. New York: Routledge.
- Groemer, Gerald. 1994. »Fifteen Years of Folk Song Collection in Japan: Reports and Recordings of the ‚Emergency Folk Song Survey‘.« *Asian Folklore Studies* 53: 199–209.
- Groemer, Gerald. 2002. »Japanese Folk Music.« V *The Garland Encyclopedia of World Music*, zv. 7, uredili Robert C. Provine, Yosihiko Tokumaru and J. Lawrence Witzleben, 599–606. New York: Routledge.
- Gokayama no Min'yō* 五箇山の民謡 (*Ljudske pesmi iz Gokayame*). 1980. Gokayama: Gokayama Sanson research center.
- Hobsbawm, Eric. 1983. »Introduction: Inventing Tradition.« V *Inventing Tradition*, uredila Erich Hobsbawm in Terence Ranger, 1–14. Cambridge: Cambridge University Press.

- Hrvatin, Klara in Nobuhiro Ito. 2009. »Mamiya Michio shi e no intabyū : sakkyokuka wa 'min'yō' ni nani ga dekiruka? 間宮芳生氏へのインタビュー：作曲家は「民謡」に何ができるか? (Interview with Michio Mamiya: A Composer Devoted to the Folk).« *Asian and African Studies* XIII (3): 107–115.
- Hrvatin, Klara. 2010. »The Japanese Folk Song *Kagura Mai*: To Be or Not to Be Preserved.« V *Abstracts & preliminary papers*, IFYM 2010 Organizing Committee in The Musicological Society of Japan, 111–25. Yokohama: Keio University.
- Hughes, W. David. 2007. »Folk Music: From Local to National to Global.« V *The Ashagate Research Companion to Japanese Music*, uredila Alison Tokita in David W. Hughes, 281–302. Aldershot: Ashagate Publishing Limited.
- . 2008a. *Traditional Folk Song in Modern Japan. Sources, Sentiment and Society*. London: Global Oriental Ltd.
- . 2008b. *Japanese Folk Song*. Seminar at the International Research Center for Japanese Studies. Kyoto: November 11, 2008.
- . 2008c. *Traditional Folk Song in Modern Japan*. Lecture at the International Research Center for Japanese Studies. Kyoto: November 6, 2008.
- Kakiuchi, Eiko. 2014. »Cultural Heritage Protection System in Japan: Current Issues and Prospects for the Future.« *National Graduate Institute for Policy Studies*. Tokyo: Grips. Dostop 31. avgust 2018. <http://www.grips.ac.jp/r-center/wp-content/uploads/14-10.pdf>.
- Kato, Tomiko. 2002. »Transmission of Traditional Japanese Music.« V *The Garland Encyclopedia of World Music*, zv. 7, uredili Robert C. Provine, Yoshihiko Tokumaru and J. Lawrence Witzleben, 773–76. New York: Routledge.
- Kobinata, Hidetoshi. 2007. »Policies&Actions.« *Asia-Pacific Database on Intangible Cultural Heritage (ICH)*. Dostop 31. avgust 2018. http://accu.or.jp/ich/en/policies/C_JPN.html.
- Koizumi, Fumio, Tokumaru Yoshihiko in Yamaguchi Osamu, ur. 1977. *Asian Music in an Asian Perspective*. Tokyo: The Japan Foundation.
- Koizumi, Fumio. 1977. *Nihon no Oto: Sekai no Naka no Nihon Ongaku* 日本の音：世界の中の日本音楽 (*Zvoki Japonske: Japonska glasba v svetu*). Tokyo: Seido Sha.
- Kokiriko: Sono yurai to rekishi hoka* こきりこ：その由来と歴史ほか (*Kokiriko: njen izvor in zgodovina*). 2002. Kaminashi: Ecchūgokayama Kokiriko Hozonkai.
- Komoda, Haruko in Nogawa Mihoko. 2002. »Theory and Notation in Japan.« V *The Garland Encyclopedia of World Music*, zv. 7, uredili Robert C. Provine, Yoshihiko Tokumaru and J. Lawrence Witzleben, 565–84. New York: Routledge.
- Kurosaka, Tomiji. 1977. »Kokiriko Uta.« *Kikan Hōgaku* 11.
- Lancashire, Terence. 2011. *An Introduction to Japanese Folk Performing Arts*. Farnham, Burlington: Ashgate Publishing, Ltd.

- Malm, William. 2000. *Traditional Japanese Music and Musical Instruments*. Tokyo: Kodansha International.
- Mamiya, Michio. 1998. »Notes on the Japanese Folk Song Collection for Voice and Piano.« Fontec Inc. Tokyo: FOCD3481.
- . 2001 (1975). *Japanese Folk Song Collection*. Tokyo: Zenon music.
- Misumi, Haruo. 1992. »Notes in Gokayama no Min'yō.« CD Gokayama no Min'yō. Gokayama: Gokayama kankō kyokai.
- Nettl, Bruno. 1985. *The Western Impact on World Music*. New York: Schirmer Books.
- . 2005. *The Study of Ethnomusicology (Thirty-one Issues and Concepts)*. Chicago: University of Illinois Press.
- Nihon Hōsō Kyōkai (Japan Broadcasting Co.), ed. *Nihon min'yō taikan (Chūbu hen) 日本民謡大鑑 (中部篇) (Antologija japonskih ljudskih pesmi (Regija Chūbu))*. 1993 (1952). Tokyo: Nihon hōsō kyōkai.
- Ono, Sokyō. 1999. *Shinto: The Kami Way*. Tokyo: Charles Tuttle Company.
- Sasara wa mado no moto ni aru (217), *Ikiru ikiru* 第21回ささらは窓の許にある、生きる × 2 (Sasara pod oknom (217), *Ikiru Ikiru* 21). 2008. Toyama shi: Kitanihon broadcasting.
- Setsuritsu Sanjū Nen Kinenshi 設立三十年記念誌 (Spominska publikacija posvećena 30. obletnici ustanovitve)*. 2004. Ecchū Gokayama min'yō minbu hozonkai dantai rengōkai.
- Shimosako, Mari. 2002. »Philosophy and Aesthetics.« V *The Garland Encyclopedia of World Music*, zv. 7, uredili Robert C. Provine, Yosihiko Tokumaru and J. Lawrence Witzleben, 554–55. New York: Routledge.
- Sukeshige, Takehisa, Researching group of Gokayama Area. 2018. »Tōkai-hokuri-kujidōshadō kaitsū ni tomonau Gokayama kankō no hen'yō 東海北陸自動車道開通に伴う五箇山観光の変容 (Impacts of the Tōkai-Hokuriku Expressway on Tourism in Gokayama).« Dostop 13. september 2018. <http://www.tu-ins.ac.jp/library/pdf/2006chiiki-PDF/sukeshigeetal.pdf>.
- Takakuwa, Takachika. 1973. *Gokayama no min'yō-shū 五箇山の民謡集 (Zbirka ljudskih pesmi iz Gokayame)*. Kaminashi: Toyama sugaki.
- . 1994. *Kodai Minyo: Kokirikono Kigenkō 古代民謡 筑子の起原考 (Izvor starodavne ljudske pesmi Kokiriko)*. Toyama: Maki insatsu kabushikigaisha.
- Tanabe, Hisao. 1973. *Nihon no Gakki 日本の楽器 (Japonski instrumenti)*. Tokyo: Kashiwa shuppan.
- Tanigaito, Kasuko. 2002. »Shinto Music.« V *The Garland Encyclopedia of World Music*, zv. 7, uredili Robert C. Provine, Yosihiko Tokumaru and J. Lawrence Witzleben, 607–10. New York: Routledge.